

Çevre ve Madencilik

Dindar ORMANOĞLU Jeoloji Mühendisi
A, Oğuz ÖZTÜRK Maden Mühendisi

Çevre Bakanlığı ÇED ve Planlama Gen. Md., ÇED Dairesi, Ankara

İnsanların temel ihtiyaçlarından olan ÇEVRE ve MADENCİLİK ilk bakışta birbirlerine ters iki kavram gibi görünürler. Oysa Çevre ve Ma* dencilik birbirini tamamlayan iki un* surdur,

Çevre; canlıların yaşamı boyunca ilişkilerini sürdürdüğü dış ortam olup, bu ortamdaki hava, su, toprak gibi doğal çevrenin fiziksel unsurları; bit* kiler, hayvanlar» bakteri ve mantarlar gibi biyolojik unsurları; insanların doğal, sosyal, parasal ve maddesel kaynakları kullanımı ve işletmele- rinden doğan ekonomik çevre unsurları; insan topluluklarının demografik yapısı, barınma, sağlık, eğitim ve kültürel ihtiyaçlarının temin biçimleri ile tarihi ve kültürel değerlerinin oluştuğu sosyal çevre unsurlarıdır,

Toplumlar, çevre tanımında gö* rüldüğü gibi barınma, sağlık, eğitim ve kültür gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için sahip oldukları yeraltı zenginliklerinden faydalanmak zorundadırlar.

Günümüz dünyasında gelişmekte olan ülkelerin en büyük sorunlarından birisi mevcut yeraltı kaynaklarından yeteri kadar faydalanamamalarıdır. Ülkemiz bu sorunu aşmak için batı ülkelerinde gelişmiş olan en iyi teknolojilerden faydalanarak, maden rezervlerini çevre değerlerini Ön planda tutarak değerlendirmelidir.

Brezilya'nın Rio De Janeiro ken* tinde yapılan "Çevre ve Kalkınma"¹¹ Konferansında görüşülen konular arasında "Yoksullukla Mücadele" ve "Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve İnsan Sağlığı" konuları önemli bir gündem maddesi olarak yer almıştır.

Dikkat edilirse Rio zirvesinde de çevre ve kalkınma bir arada de- ğerlendirilmektedir,

Kalkınmanın temelini oluşturan madencilik sektörü ne yazık ki çevreyi de en çok kirleten sektörlerden biri olarak süre gelmiştir. Geçmişte yapılan bu hatanın bir an önce düzeltilmesi için burada Madencilerimize çok büyük bir iş düşmektedir,

Çevre sorunlarının had safhaya ulaştığı dünyamızda çevreyi en az kirleten sektörlerin, daha doğrusu en iyi teknolojiye sahip firmaların şansı olacaktır,

Yeniden düzenlenmesi için üz- rinde çalışılan Maden Kanununda çevre göz ardı edilmemelidir, En azın-

dan çevre bilincine erişmiş bir ele- manın çalıştırılması zorunluluğu geti- rilmelidir.

Çevre Bakanhğı'nın bu yıl içinde çıkartmayı düşündüğü Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği halen tasan halindedir, ÇED Yönet- meliğine göre İstihraç Sanayi başlığı altında her türlü madencilik ve zen- ginleştirme faaliyetinin çevreye olan etkileri önemli boyutlarda ise ÇED Raporu hazırlamakla yükümlü kılı- nacaktır,

Bu amaçla madencilik faaliyetleri düzenlenirken çevre için alınabilecek önlemler belirlenerek gerekli çalış- malar düzenlenmelidir.

Bir madencilik faaliyeti için ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlanırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

1- Faaliyetin yapılacağı bölgedeki toprak özellikleri, kullanım durumları, arazi kullanım kabiliyetleri,

2- Çevredeki flora ve fauna türleri, endemik türler ve yaşama ortamları,

3- Orman alanları;

4- Koruma alanları;

5* Kentsel ve kırsal arazi kul* lanım durumları;

6* Bölgenin ekonomik özellikleri, sosyal altyapı hizmetleri.

Bunun dışında faaliyet gere- yapılması zaten zorunlu olan ve ÇE! Ön Araştırma Raporunda belirtilmesi gereken özellikler ise:

1- Bölgenin jeolojik Özellikleri

2- Hidrolojik özellikler ve yeraltı suyu kullanım durumları;

3- Meteorolojik ve iklimsel Özel- likler,

4- Hidrolojik özellikler ve yer üstü su kaynaklarının kullanım durumları;

5* Bölgenin topografik özellikleridir.

Bütün bu mevcut çevre özellikleri belirlendikten sonra faaliyetin mevcut planlaması yapılacak ve tüm bilgiler detaylı olarak rapora aktarılacaktır. Ayrıca projenin tüm aşamalarında oluşacak çevresel etkilerin neler ola* bileceği belirlenip, ne gibi Önlemler alınırsa bu etkilerin kabul edilebilir sınır değerler altına indirileceği belir- tilecektir.

Faaliyetin uygulanması aşama- sında çıkan katı ve sıvı atıkların nasıl ve nerede bertaraf edileceği, hava emisyonları için ne gibi tedbirler alınacağı raporda açıklanacaktır.

Madencilik faaliyetleri için önemli

olan bir unsur da madenin kapa- tılmasından sonra, maden alanının çevre olarak geri kazanılması olayıdır ki bunun için de, ne gibi çalışmalar yapılacağı raporda belirtilmelidir.

Madenin kapatılmasından sonra maden alanının düzenlenmesi için:

- Arazinin hazırlanması sırasında mevcut verimli toprağın ayrı ayrı olarak stoklanması ve maden kapandıktan sonra bu toprağın araziye tekrar serilip, tanma elverişli bir alan haline getirilmesi;

- Oluşacak çukurların, su ile dol* durularak yapay göl oluşturulması ve bu gölün, sulama amacıyla ya da balık yetiştirilmesi amacıyla kul- lanımının sağlanması;

- Bölgeye has veya araştırma lar sonucu uygun bulunan ağaç cinsleri- nin yamaçlara dikilmesi ile oluş* turulacak orman alanları gibi çalış- malar yapılması mümkündür.

Tüm bu hususlar gözönüne alınarak yeniden hazırlanmakta olan Maden Kanununda çevre ile ilgili maddeler düzenlenmelidir, Mevcut kanundaki ilgili maddelere açıklık getirilerek bu hüküm sağlanabilir.

Bu amaçla Maden Kanununun 36, maddesinde çevre açısından sorun yaratmayan pas, bakiye yığını ve curufların ayrı ayrı muhafaza edilmesi öngörülmüş, çevre açısından sorun teşkil eden ve ekonomik olarak kul- lanılması mümkün olmayan pas, ba- kiye yığını ve curufların ne olacağına açıklık getirilmemiştir,

Yine Maden Kanununun ilgili yönetmeliğinin 28, maddesi maden sahasının terki konusunda sadece emniyet tedbirlerinin yeterli olup olmadığına bakılmaktadır, Oysa terk esnasında çevrenin tahrip edilmiş olması çok olumsuz sonuçlar doğu- rabilir. Bu noktaya dikkat edilmelidir.

Terk olayı, madencilik faaliyetinin bitmesi ile oluşmuş ise, arazinin geri kazanılması için ne gibi çalışmalar yapılması gerekeceği 28. maddede açıklanmalıdır,

Ülkemizdeki çevre değerlerinin korunması ve kamuoyunda oluşan madencilik faaliyetlerinin çevreyi faz- lasıyla kirlettiği imajının yıkılması amacıyla, hazırlanmakta olan yeni Maden Kanununda çevre konusunun dikkate alınması, sürdürülebilir kal- kınma ve çevre ilişkisinin birlikte düşünülmesi yerinde olacaktır. •